

Asia: VN/14613/2023

Ympäristöministeriön asetus purkumateriaali- ja rakennusjäteselvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1, Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvitys:

Tarkoitetaanko asetuksella, että uudisrakennushankkeesta pitää hankkeen valmistuttua ilmoittaa muutkin jätteet, kuin mitä on arvioitu rakennuslupavaiheessa (esim. ei purkamista sisältävien hankkeiden osalta arvoitu vain pois kuljetettava maa- ja kiviaines)?

Selvitystä ei rakentamislain tarkoittamalla tavalla edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Perustelumuistiossa on avattu sivulla 7 tarkemmin vähäisyyden arviointia.

Perustelumuistiossa on esitetty arvioinnin lähtökohtana, että kaikki kokonaisten rakennusten purkuhankkeet sisältyisivät selvitysvelvoitteen piiriin ja toisaalta, että yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä edellyttäisi.

Miten vähäisyyttä tulisi näkemyksesi mukaan hankkeissa soveltaa?

Näkemyksemme mukaan olisi perustelua, että selvitys koskisi samoja käyttötarkoituseraluokkia, kuin ilmastaselvitys, jolloin esimerkiksi omakotitalojen ja mökkien purkamisen olisi mahdollista ilman selvitysvelvoitetta. Pelkona on, että tyhjilleen jääneitä rakennuksia jätetään purkamatta, mikäli prosessi on liian raskas. Tällä on puolestaan myös negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Korjausrakentamisen osalta "ei-vähäisyyden" raja voisi noudattaa sähköautojen latauspaikkojen rakentamisvelvoitteesta määräävässä laissa käytettyä laajamittaisen korjauksen rajaa, joka on 20% kiinteistön arvosta.

Kommentit pykälään 2, Purkumateriaalit:

Arvion tarkkuudelle ja laadulle tulisi esittää selkeitä vaatimuksia. Arvioon tarvitaan ehdottomasti lisäohjeistusta ja koulutusta – määrääarviointin laskennan perusteet ja hyvin tarkat kuvaukset tyyppillisestä rakennusmateriaaleista ja niiden sijoittumisesta eri luokkiin, jotta määrääarviot ovat vertailukelpoisia eri hankkeiden välillä ja saatu tieto mahdollisimman hyvin käytettävissä.

Jaottelu on epämääräinen ja turhan suppea – ketä ja mitä tarkoitusta tämä jaottelu palvelee? Tai palvelee siis tilastointia, mutta ei sitäkään muuten kuin jonkun/joidenkin valtionhallinnon toimijoiden omasta hallinnollisesta näkökulmasta. Ehdotamme selvästi kattavampaa jaottelua.

”Jos purettava rakennusosa sisältää useampia materiaaleja, on jaottelun perustuttava ensisijaisesti päämateriaalille.”

▪

mitä tarkoitetaan rakennusosalla? Eikö esimerkiksi ulkoseinärakenteesta tai yläpohjasta tarvitse ilmoittaa kuin päämateriaali?

▪

Olisi tärkeää miettiä tämä monimateriaalisuus, ettei muodostu porsaanreikää, jossa esim. betonin mukana menee paljon muutakin. Yleisestikin lajittelevaan purkutapaan pitäisi ohjata painokkaammin.

o

Purkumateriaalien määräärviossa ei ole erikseen kuvattu, sisällytetäänkö kaikki materiaali mukaan laskettuihin määriin, vai voidaanko suoraan uudelleenkäytettävät materiaalit vähentää purkumateriaalimääristä, jos on tiedossa uudelleenkäyttökohde. Purkumateriaaliselvityksessä ei huomioida siis sekalaista rakennusjätettä lainkaan – sitä olisi hyvä arvioida. Toki tarkoituksena minimoida sen määrä, mutta sen ilmoittaminen olisi tärkeää, jotta voidaan sen osalta myös seurata suunniteltua ja toteutuvaa määrää. Esimerkkinä, jos jatkossa urakan lopussa ilmoitetut määrät jäävät alhaisemmiksi, olisi tärkeää verrata myös sekalaisen jätteen määrää, mikäli olisikin käynyt niin, että lajittelu ei syystä tai toisesta toteudu suunnitellusti, vaan materiaalia päätyy sekalaiseen jätteeseen. Sekalaista jätettä tulee väistämättä, kun kaikki materiaali ei täytä kelpoisuusvaatimuksia uudelleenkäytölle/lajittelulle.

Saako myös muita kiertotalousmahdollisuuksia kenties arvioida, vai onko se kiellettyä? Tästä puuttuu kunnianhimo Suomen kiertotaloustavoitteiden suhteen. Pitäisi olla pakollista, jotta kiertotalous etenisi riittävää vauhtia myös niissä hankkeissa, missä toimijat eivät tunnista kiertotalouden merkitystä.

Purkumateriaalien jaottelu: eristeet tarkoittanevat lämmöneristeitä? Tähän kategoriaan kuuluu paljon eri materiaaleja (muovipohjaiset, kivi- ja lasivilla, vaahtolasi), voisiko näiden jaottelua tarkentaa? Menevätkö kaikki samaan vai tuleeko tässä tulkintaeroja, meneekö muovipohjaiset lämmöneristeet muoveihin vai eristeisiin? Pitäiskö myös tiiliin kategorisoitavat määritellä tarkemmin, mihin esim. betonitiilet, kattotiilet tai kevytsoraharkot ja kahitiilet kuuluvat?

Ehdotuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi 2 koskien selvityksen keskeistä sisältöä, purkumateriaaleja. Kumpaa jaottelua tulisi näkemyksesi mukaan käyttää asetuksessa? Vaihtoehto A:ssa

on esitetty purkumateriaalien jaottelu kierrätyksen ja hyödyntämisen näkökulmasta, minkä vuoksi jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tarkemmat perusteet poikkeamiselle on esitetty perustelumuistiossa sivuilla 8-9.

Vaihtoehto A

Kommentit valintaasi

Puollamme purkumateriaalien raportointivaatimusta Vaihtoehdon A esittämässä laajuudessa. Näkemyksemme mukaan jaottelu jätelain erilliskeräyksen vaatimassa laajuudessa ei palvele tämän asetuksen tarkoitusta, joka on materiaalien kierrätyksen edistäminen. Tästä näkökulmasta on tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi betoni, tiili ja keramiikkajakeet vaaditaan raportoitavaksi erikseen, ja esimerkiksi paperi- ja kartonkijäte on jätetty pois. Sähkö- ja elektroniikkaromun sisällyttäminen on tärkeä kierrätyksen kannalta. Kumpikaan vaihtoehtoista ei aivan täsmää YM2019 opas purkukartoituksen laatijalle liitteen B1 mukaisia vaadittuja jättejakeita, vaihtoehto A on kuitenkin lähempänä.

Myös vaihtoehdossa A vaaditut jättejakeet jättävät kuitenkin tulkinnan varaa ja epäselvyyksiä joidenkin materiaalien osalta. Näkemyksemme on, että jaottelun tulee olla tarpeeksi tarkalla tasolla, jotta syntyvästä tiedosta olisi hyötyä. Luokitellaanko muovipohjainen eriste muoveihin vai eristeisiin? Eristeet voisi olla perusteltua luokitella omiin alakategorioihin, esimerkiksi kivivilla, lasivilla, muovieriste, selluvilla, sillä näiden uudelleenkäyttömahdollisuudet voivat erota toisistaan. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osalta jää asetuksen ja perustelumuistion perusteella epäselväksi, miten esimerkiksi putket, kanavat, kaapelit yms. talotekniset osat luokitellaan? Näiden massan arvioiminen tarkasti voi olla työlästä, joten voidaanko talotekniikan materiaalimassoja ja jakaumaa arvioida oletusarvojen perusteella? Perustelumuistiossa viitataan, että SER laitteisiin luetaan laitteet, jotka ovat jätelain 48 §:n mukaisia sähkö- ja elektroniikkalaitteita. Tämä jättää epäselväksi, miten luokitellaan sellaiset vanhat laitteet, joiden osalta ei ole tietoa valmistajasta.

Ehdotamme, että asetusluonnoksessa mainittujen lisäksi olisi kategoria sekalaiselle jätteelle (kuten valtioneuvoston asetuksessa jätteistä 978/2021 liite 3 vaaditaan), johon luokiteltaisiin sellaiset purkumateriaalit ja rakennusjätteet, jotka eivät sisälly mihinkään muuhun kategoriaan. Esimerkkejä tällaisista asetusluonnoksessa eriteltyihin luokkiin soveltumattomista materiaaleista ovat mm. Lattiapintamateriaalina käytetty tekstiilimatto ja (haitta-aineettomat) toja-levyt. Raportoinnin ja datan keräämisen näkökulmasta on tärkeää, että kaikki selvityksiä laativat tahot raportoivat materiaalit samoin, joten asetuksen lisäksi tarvitaan selkeä ohjeistus siitä, mihin kategoriaan mikäkin materiaali luokitellaan. Selkeä ohje sekä tiedostopohja tekisivät selvityksen laatimisesta huomattavasti vähemmän kuormittavaa.

Uudelleenkäytön raportoinnin osuus on sisällytetty vapaaehtoisena. Epäilemme sitä, kuinka tehokkaasti vapaaehtoinen ilmoittaminen todellisuudessa edistää uudelleenkäyttöä. Rakennusosia saataisi ilmoitettua edelleen hyödyntämistä mahdollistaviin järjestelmiin huomattavasti suuremmissa määrin, mikäli ilmoitus olisi tältäkin osin pakollista. Uudelleenkäyttöä edistävää liiketoimintaa ja toimintamalleja olisi myös helpompaa kehittää, mikäli tämä data olisi saatavilla. Perustelumuistion mukaan uudelleenkäytettävien materiaalien osalta esitettäisiin alustava arvio

uudelleenkäyttöön soveltavuudesta, mikä toimisi lähtötietona myöhemmälle tuotteen kelpoisuuden osoittamiselle. Tällä tasolla tarkasteleminen ei työmäärällisesti olisi erityisen kuormittavaa. Ehdotamme, että purkumateriaali- ja rakennusjätetietokannan ylläpitotaho (SYKE) ylläpitäisi myös esimerkkitaulukkoa, jota voisi käyttää uudelleenkäytön arvioinnin pohjana. Taulukko sisältäisi esimerkiksi sarakkeen kunnan arvioimiselle sekä tarkistuslistan yleisimmin uudelleenkäytettävistä osista-

Perustelumuiotiossa todetaan seuraavasti: "Purettavaan rakennukseen jäävää irtaimistoa ei tarvitsisi ilmoittaa. Jos kuitenkin on tiedossa, että purkuvaiheessa rakennuksessa on merkittävä määrä uudelleenkäyttökelvotonta irtaimistoa, josta tulee purkamisen yhteydessä purkujätettä, on tarkoituksenmukaista huomioida ne myös arviovaiheen materiaalimäärissä, koska ne kuitenkin toteutuneissa määrissä lasketaan purkujätteeksi." Mikä on merkittävä määrä irtaimistoa? Muotoilu jättää tulkinnan varaa siinä, huomioidaanko irtaimistoa vai ei, mikä saattaa näkyä eroavaisuutena eri arvioiden välillä riippuen siitä, onko irtaimistoa huomioitu vai ei. Kiintokalusteet tulee kuitenkin huomioida ohjeen mukaisesti, mikä on kannatettavaa.

Kommentit pykälään 3, Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit:

2. pykälässä puhutaan rakennusosista ja tässä materiaaleista. Eli jos esim. ulkoseinärakenteen ulkomaalipinnoite sisältää asbestia, ulkoseinärakennusosaa ei sisällytetä 2. pykälän jaotteluun? Tämä määrittely on varsin epäselvä. Mitä vaarallisten aineiden määrien arvioinnin osalta tarkoitetaan "muulla tiedolla"? Avaako tämä mahdollisuuden olla tekemättä kartoituksia?

Kommentit pykälään 4, Maa- ja kiviainekset:

Maamassojen raportointi esitetyllä tarkkuudella on varmasti järkevää hyödyntämispotentiaalnin maksimoimiseksi. Usein näin tarkalla tasolla määriä ei varmaankaan ole mahdollista arvioida varsinkaan lupavaiheessa, joten mielestämme on hyvä, että annetaan mahdollisuus maa- ja kiviainesten raportointiin myös pilaantunut/ pilaantumaton -jaottelulla. Pilaantuneiden maa-ainesten arviointi myös tärkeä ja tulee olla vähintään käyttöhistoriallisen tarkastelun perusteella arvioitu. Tarvitaan selkeä ohjeistus, mitä maa-aineksia sisällytetään mihinkin luokkaan.

Kommentit pykälään 5, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen päivittäminen:

Näkemyksemme mukaan olisi tärkeää edellyttää pakollista ilmoitusta myös uudelleenkäyttöön toimitetuista rakennusosista ja materiaaleista sekä hyötykäyttöön toimitetuista pilaantumattomista maa- ja kiviaineksista. Tämä olisi olennaista esimerkiksi yrityksille ja tuotevalmistajille, joiden liiketoiminta tai mahdollinen tuleva liiketoiminta perustuu kiertotalouteen. Jos uudelleenkäyttöön toimitetuista osista ja materiaaleista ei kerätä tietoa, jää todellinen kokonaistoteuma epävarmaksi ja näin ollen myös esimerkiksi liiketoimintapotentiaalnin arviointi vaikeutuu. Hankkeiden ja toimijoiden kannalta vähäiset uudelleen- tai hyötykäyttöön toimitetut määrät eivät merkittävästi lisää työmäärää, kun taas merkittävät määrät kannattaa selvittää ja raportoida omankin datan ja oppimisen kerryttämiseksi sekä kiertotalouden tukemisesta viestimisen näkökulmasta.

”Päivitys voi sisältää tietoja myös uudelleenkäyttöön toimitetuista rakennusosista ja materiaaleista sekä hyötykäyttöön toimitetuista pilaantumattomista maa- ja kiviaineksista.”

Entä muuhun kiertotalouskäyttöön (kuin uudelleenkäyttö) toimitetut osat ja materiaalit – voisiko/pitäisikö sisältää tietoja myös näistä? Uudet teolliset symbioosit rakennuksista syntyvien materiaalien suhteen ovat monella tavalla merkittävä kokonaisuus ja tämän huomiointi olisi tärkeää.

Mitä tässä tarkoitetaan toimittamisella? Onko esimerkiksi uudelleenkäytön osalta toimitus varastoon (ilman vielä tiedossa olevaa loppukäyttökohdetta) toimittamista?

Kommentit pykälään 6, Tietojen ilmoittaminen:

Pidämme kannatettavana, että tiedot ilmoitetaan rakennuskohdekohtaisesti myös samalla rakennuspaikalla sijaitsevien rakennusten osalta, jotta rekisteri tuottaa vertailukelpoista dataa, josta voidaan koostaa luotettavasti keskiarvoja ja referenssitietoja erilaisista rakennuksista.

Pitäisikö toteutuneiden määrien ilmoittamisen yhteydessä edellyttää myös perusteluja tai arvioita poikkeamista suunniteltuun verrattuna. Saattaa olla haastava toteuttaa, mutta ohjaisi vielä aktiivisemmin kiertotalouden parempaan huomioimiseen, kun ilmoitusvelvollisuuden lisäksi lisittäisiin keskustelua ja arviota suunnitelmien toteutumisesta. Tarvitaan lisäksi ohjausta hankkeiden toteutuksiin, eli mitä tulee huomioida, jotta erotteleva purku ja lajittelu saadaan aidosti toimimaan työmaaolosuhteissa.

Kommentit pykälään 7, Voimaantulo:

Alalle jätetty valmistautumisaika on lyhyt ja käytännön toteutus ratkaistaan asetuksen tultua voimaan. Hieman pidempi siirtymäaika mahdollistaisi alan valmistautumisen. Toisaalta kiire ja alan valmistautumattomuus ei saisi olla este aidon ja vaikuttavan kiertotalouden edellyttämiselle. Ehdotetussa muodossa asetuksen kiertotaloutta edistävät vaikutukset ovat varsin vähäiset – paljon parempaan pitäisi pystyä.

Muita huomiota ASETUKSEEN liittyen:

Pitäisi viedä määräyksiin myös jätelain puolella.

Huomioita ja kommentteja PERUSTELUMUISTION sisältöön:

-

Kiiskinen Matti
Suunnittelu- ja konsultointiyrietykset SKOL ry